

Pécsi László kiállítása a Textilmúzeumban

Kutasi Csaba

Pécsi László textiltervező iparművész születésének 80-ik, halálának 25-ik évfordulóján életmű kiállítást rendeztek az óbudai Textilmúzeumban. A nagyhírű művész mindössze 55 évet élt, azonban alkotásai örökéletűvé tették személyét, mint az ipari textiltervezés és az autonóm textilművészeti műfaj egyik megteremtőjét. Egész alkotói pályafutását végigkísérte az elődök tisztelete.

Magas színvonalú szakmai felkészültsége és művészi képzelőereje nyilvánul meg műveiben. A XX. századi magyar design egyik kialakítójaként is emlegetik.

Pécsi László 1929-ben született Budapesten, 1948-ban érettségizett a budapesti Berzsényi Dániel Gimnáziumban. 1949 őztől a Magyar Iparművészeti Főiskola textiltanszékén szövottanyag-tervezést tanult, Schubert Ernő volt a mestere. 1954-ben diplomázott, ipari tervezőként a Kőszegi Bútorszövetgyárban helyezkedett el. Az üzem első tervezője volt, addig nem foglalkoztattak ilyen szakembert. Gyári tervezésű szövevei közül többet az Iparművészeti Tanács díjjal jutalmazott, valamint az *Év legszebb terméke* pályázaton is díjakkal ismerték el termékeit. Az 1963-ban a gyárak összevonásával létesített Lakástextil Vállalat tervezési osztályvezetője (művészeti vezetője) lett.

Már elsőéves főiskolásként 1950-ben, a Nemzeti Szalonban a VIT pályázaton díjat nyert, majd 1957-ben az újabb VIT pályázat első helyezette lett. Az I., II., majd III. *Fal- és Tértextil Biennálékon* is eredményesen szerepelt, több munkáját díjazták. 1964-ben a Munkácsy díj III., 1972-ben II. fokozatát nyerte el. 1975-ben az Állami díj I. fokozatában részesült. Igen sokat dolgozott, azonban szíve nem bírta a túlterhelést, 1984 végén elhunyt.

Számos kiállítása volt, például 1961-ben a Csók Galériában, 1972-ben a Csepel Galériában, 1975-ben Párizsban (Galerie Sin' Paora), 1976-ban a Fészek Klubban és az Iparművészeti Múzeumban, 1980-ban a drezdai Zwingerben, 1983-ban a tatai Kuny Domonkos Múzeumban és számos vidéki kultúrházban és galériában. 1988-ban életmű kiállítást rendeztek alkotásaiból a Budapest Galériában.

Kiállítás a Textilmúzeumban

A 2009. október 16-án az óbudai Textilmúzeumban nyílt kiállításának anyagát *Vajk Éva* múzeumigazgató fáradhatatlan munkával gyűjtötte össze. A Textilmúzeumnál letétbe helyezett műtárgyakon kívül a művész özvegye, több ismerőse és tisztelője valamint a Kőszegi Chernel Kálmán Városi Könyvtár biztosította a kiállításra kerülő alkotásokat. A Nemzeti Kulturális Alap, az Oktatási és Kulturális Minisztérium és több magán-személy támogatta a tárlat létrejöttét.

Az év végéig megtekinthető kiállításon számos kézi csomózású szőnyeg (pl. Jegyespár, Nagy életfa, Pásztor stb.), több fal- és tértextil (fonalkép), gobelin (Ifjúság, Exitus variáció stb.), mokett és egyéb bútorszövet méterárúvága látható. Bemutatják a művész egyes gobelin terveit, tusrajzait, akvarelljeit, olajfestményeit és monótipáit is. Az egyik vitrinben az elnyert díjak, méltató oklevelek és kitüntetések is helyet kaptak.

Pécsi László **köztéri alkotásai** is több helyen megtalálhatók. Gobelinek a balatonfüredi Annabella Szállóban, csomózott textilek a Hotel Duna Intercontinentalban és a Hilton Szállóban, fonalkép a pécsi Pannónia Szállóban, valamint több mű külföldi magyar nagykövetségeken látható. Ipari jellegű művei többek között a Gellért Szállóba, a Royal Szállóba, a Hotel Duna Intercontinentalba, a Helikon Szállóba és több kultúrházba kerültek.

A bemutatott alkotások felépítésére főként a faltex- tileknek megfelelő kézi és ipari technikák jellemzők. A **kézi csomózású szőnyegek** olyan csomózott szöttesek, amelyeknél általában színes – a mintázatnak megfelelő – fonalakat hurkolnak a felvetőfonalakra. A szőnyeg elején a láncfonalakat néhány sorban vetülékkel leszövik, majd a csomózás végén szintén ilyen szerkezetű védősáv készül. A szőnyeg készítése a láncfonalakon kialakított csomósorral kezdődik, majd ún. leszöves következik (vetülék bevetésével) a csomósor rögzítésére. Minden csomósor kialakítás és leszöves után fémfűvel szorosra döngölik a félkész textilszerkezetet. Ezek a műveletek ismétlődnek folyamatosan (csomózás, leszöves, tömörítés, csomózás). A csomók több fajtája ismert. Például szimmetrikus a két láncfonalon ülő *gördesz* csomó. Az aszimmetrikus (szintén két láncfonalon nyugvó, a szabad fonalvégek egymástól független, külön-külön megjelenő formájában) *szinné* csomó a perzsa-szőnyegeknek a leggyakoribb. Az egy láncrendszerű *spanyol* csomónál egy láncfonalon hurkolják át a csomófonalat. A láncfonalak keresztirányú kapcsolatát és a csomók helyzetének rögzítését a leszöví vetülékfonalak látják el. A láncfonalakat vászonkötésben keresztet vetülékekből legalább kettőt kell bevetni a csomósorok közé, úgy, hogy a hűrszerűen feszes láncok között két ellentétes hullámvonallal zárják a rendszert.

Gobelin

Fonalképek

Ipari textilek

A **szövött gobelineknél** a készítendő alkotásról mérhető színes terv készül, ezt a segédletet helyezi a művész a szövőeszköz láncfonalai mögé ill. alá. A francia gobelin technikás kárpitok függőleges szövési síkban készülnek, a láncfonalak közötti szádnilyáson ún. babák segítségével vezetik be a megfelelő színű vetülékrészt. A láncfonalak szétválasztását, a szádképzést kézzel végzik a függőleges szövésnél. A feltekercselt vetüléket tartalmazó, vetélőszerű fa eszközök egyik vége hegyes, ennek segítségével történik a beszövés. A kívánt hatástól függően a vetülék körbeveheti a láncot, ilyenkor nemcsak átvezetik a fonalat, hanem a fonál köré hurkolják a baba segítségével. Például a *sumak* kötésmódnál három fonalrendszerrel dolgoznak (lánc, kötő- és díszítővetülék), a díszítővetülék négy láncfonal fölött halad és az utolsó két láncfonalat alulról áthurkolja. Az ún. feltöltős szövés során adott mintaelemet folyamatosan magasítanak, miközben a környezetben a láncok átmenetileg szabadon maradnak. Így teljes felület beszövés után is ívelt alakú rész jön létre, amely

végleg ilyen helyzetben marad. A bevetett vetülékrészt villaszerű beverővel tömörítik. Az egyes mintaelemek hosszirányú éles kontúrjai csak úgy érhetők el, ha a szomszédos fonalak között szövési kapcsolat nem jön létre (e helyeken hátul a hosszabb részeket varrással rögzítik). A fekvő kárpitszövőszéken a kép tükörképének szövése folyik. Ennél a vízszintes szövési síkkal végrehajtott technikánál, a láncfonalak szétválasztását lábbal mozgatható félnyűstökkel végzik.

A **mokett** húzott kivitelű láncbársony szövet. A szerkezetre a feszes alaplánc, a lazább bársonylánc és az alapszövetet biztosító vetülék jellemző. A hurkos felületet a 3 vagy 4 alapvetülék bevetése után a szádnilyásba bevezetett kör vagy ellipszis keresztmetszetű fémpálca teszi lehetővé. Az átmenetileg a pálcán elhelyezkedő láncfonal ívek sokasága – a lekötést követő fémeszköz kihúzása után – alkotják a bársonyos felületet. A plüssszerű, különböző méretű mintaelemekkel készített bútorszövetek jellegzetes képviselője a mokett.